

Sygn. akt I ACa 875/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Guzińska

Sędziowie: SSA Beata Wolfke-Kobzar (spr.)

SSO del. Ewa Kłak -Dybka

Protokolant: Marta Perucka

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2015 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka Masy Upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej we W.**

przeciwko **(...), K. - Niemcy**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 9 grudnia 2014 r. sygn. akt VI GC 227/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej 2.700 zł kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Syndyk masy upadłości (...) sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w J. dochodził od (...) w K. (Niemcy) zapłaty 33.772 euro z ustawowymi odsetkami od kwot częściowych tytułem należności za dostarczone jej elementy stalowe. Pozwana wniosła o oddalenie powództwa zarzucając przedawnienie roszczenia. Zarzuciła też, że jest rozliczona z upadłą spółką, ponieważ część należności uregulowała wprost na jej rzecz, część zgodnie z jej dyspozycją na rzecz spółki (...), a części towaru objętego fakturami złożonymi przy pozwie ostatecznie nie przyjęła ze względu na niezgodność z umową.

W toku sporu powód ograniczył powództwo do 16.969,80 euro z odsetkami, zrzekając się roszczenia w dalszej części.

Sąd Okręgowy ustalił:

Upadła obecnie spółka (...) współpracowała z pozwaną w zakresie wzajemnej dostawy towarów.

(...) sp. z o.o. dostarczyła pozwanej towar objęty fakturą VAT na kwotę 6.700 euro, płatną 1.10.2010 r. i tę fakturę pozwana uregulowała płatnością na rachunek (...) sp. z o.o.

Należności z faktur VAT: (...) (1.462,90 euro, płatna do

10.10.2010 r.), (...) (7.321,80 euro, płatna do 15.10.2010r.) zostały przez pozwaną uregulowane 15.10.2010 r. przez zapłatę 22.798,85 euro, która to kwota obejmowała także inne należności (...).

Spółka (...) wystawiła pozwanej także fakturę VAT nr (...) na 6.552 euro, płatną 5.10.2010 r. i tę należność pozwana na polecenie (...) 13.10.2010 r. przelała na konto (...).

Na poczet faktur o numerach: (...), dotyczących dostaw mocowań, ram i innych elementów stalowych, płatnych do 14.11.2010 r., pozwana 8.11.2010 r. zapłaciła na rzecz (...) 3.651,50 euro, wyczerpującą całą należność z tych faktur.

(...) wystawiła również faktury:

- (...) na 6552 euro, płatną do 14.11.2010 r.
- (...) na 184 euro, płatną do 14.12.2010 r.
- (...) na 753,80 euro, płatną do 7.01.2011 r.

W dniu 11.01.2011 r. pozwana zapłaciła 4.620,04 euro za faktury VAT o nr: (...), przy czym łączną kwotę z tych faktur (7.748,40 euro) pomniejszyła – przez potrącenie – o 3.128,40 euro, należne pozwanej z faktur:

- (...) na kwotę 1669,20 euro, płatnej do 28.10.2010 r.,
- (...) na kwotę 544,20 euro, płatnej do 10.11.2010 r.
- (...) na kwotę 9515 euro, płatnej do 7.12.2010 r.

Wystawiona przez (...) faktura VAT nr (...) na 594 euro dotyczyła towaru, którego pozwanej nie dostarczyła i co do którego zamówienie anulowano.

Wpłaty 22.802,70 euro, 3.651,50 euro oraz 4.620 euro spółka (...) zaliczyła na faktury VAT o nr: (...) (na kwotę 9.248 euro), (...) (na kwotę 4.872 euro), (...) (na kwotę 7.616 euro), (...) (na kwotę 911,50 euro), (...) (na kwotę 340 euro), (...) (na kwotę 3.460 euro), (...) (na kwotę 2.072 euro), (...) (na kwotę 116 euro), (...) (na kwotę 3.460 euro), (...) (na kwotę 517,20 euro), (...) (na kwotę 251 euro), (...) (na kwotę 2.836,10 euro), (...) (na kwotę 5.820 euro), (...) (na kwotę 839,20 euro), (...) (na kwotę 1.152,80 euro) oraz (...) (na kwotę 6.700 euro).

Faktur VAT o nr: (...) spółka (...) pozwanej nie doręczyła.

Faktury VAT: nr (...) zostały zapłacone przez pozwaną na rachunek (...) sp. z o.o., zgodnie z dyspozycją (...).

Zgoda spółki (...) na rozliczenie zapłatą na rachunek (...) była konsekwencją zbycia przez (...) na rzecz (...) wierzytelności z zamówień o nr: (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) i (...), opiewających na towar o wartości łącznej 43.218,20 euro. Co do płatności konkretnych należności na rachunek (...) spółka (...) zawierała także porozumienia z pozwaną.

Przy takich ustaleniach Sąd Okręgowy na wstępie wskazał na niespornosc dostarczenia pozwanej przez spółkę (...) towaru objętego wszystkimi fakturami z wyjątkiem faktury VAT nr (...) oraz na przyznanie przez powoda zapłaty należności z faktur: (...), (...), (...) oraz w części z faktury (...).

Zarzutu przedawnienia roszczeń z pozostałych faktur VAT Sąd Okręgowy nie uwzględnił z uwagi na związanie stron przepisami Konwencji o przedawnieniu

w międzynarodowej sprzedaży towarów, spisanej w N. 14.06.1974 r., statuującej przedawnienie czteroletnie.

Oświadczenie powoda o cofnięciu pozwu i zrzeczeniu się roszczenia, dotyczące faktur VAT o nr: (...) oraz częściowo faktury nr (...) (do kwoty 1.997,10 euro) co do roszczenia zaspokojonego przez zapłatę na rzecz (...), Sąd Okręgowy uznał za bezskuteczne ze względu na brak zezwolenia rady wierzycieli lub sędziego komisarza (art. 206 ust. 1 pkt 6 prawa upadłościowego i naprawczego. Sąd przyjął jednak, że skoro oświadczeniu powoda towarzyszy przyznanie zapłaty należności z w/w faktur VAT, roszczenie w tym zakresie – jako zaspokojone przed sporem – podlega oddaleniu.

Zdaniem Sądu, również co do pozostałej kwoty 16.969,80 zł powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Co do kwoty 3.460 euro, zapłaconej przez pozwaną na rachunek (...) powód przyznał, że pozwana zaspokoila w ten sposób należność

z faktury nr (...). pozwana udowodniła też, że tą samą drogą, w następstwie cesji między powodem a (...), zaspokoila należność z faktury VAT nr (...). Sąd Okręgowy uznał także, że pozwana skutecznie zaprzeczyła otrzymaniu towaru z faktury nr (...) o wartości 594 euro oraz, że wykazała zapłatę 278,50 euro z faktury VAT nr (...) – tu Sąd przyjął za miarodajną korespondencje elektroniczną między spółkami, a wprost, akceptację stanowiska pozwanej przez prezesa zarządu (...).

Jeśli idzie o faktury VAT o nr: (...) (na kwotę 3.126,73 euro)

i (...) (na kwotę 2.628 euro) Sąd Okręgowy podniósł, że powód nie udowodnił ich doręczenia, co wyklucza możliwość zaliczenia na nie wpłat dokonanych przez pozwaną bez wskazania tytułu płatności. Tak samo ocenił Sąd I instancji zaliczenie przez powoda wpłat pozwanej na poczet faktur VAT o nr: (...) (na kwotę 839,20 euro), (...) (na kwotę 1.152 euro),

i (...) (na kwotę 116 euro), tyle że tutaj Sąd z powołaniem się na polecenia przelewu ocenił faktury jako zapłacone wcześniej. Ostatecznie Sąd Okręgowy przyjął, że pozwana wykazała całkowite rozliczenie spornych jeszcze należności z objętych pozwem faktur, czy to przez zapłatę wprost, czy to przez płatność na rzecz (...), łącznie przez zapłatę 17.726,43 euro, która to kwota przewyższa żądanie powoda.

Sąd Okręgowy uznał też za skuteczną kompensatę w zakresie 3.128,40 zł, wskazując na dowody dostarczenia spółce (...) towaru o takiej wartości, zgłoszenie tej wierzytelności na listę postępowaniu upadłościowym oraz oświadczenie pozwanego o potrąceniu.

Wyrokiem z 9.12.2014 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 6.269,50 zł kosztów procesu.

Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo co do

16.963,80 euro, wnosząc o zmianę wyroku przez zasądzenie na jego rzecz tej kwoty wraz z odsetkami i kosztami postępowania.

W apelacji powód zarzucił:

1. naruszenie art. 232 zd. 1 kpc przez błędne przyjęcie, że przelewami bankowymi pozwany udowodnił zapłatę należności nieobjętych ograniczonym powództwem, co, zdaniem powoda, narusza regułę dowodową z art. 6 kc;
2. naruszenie art. 233 § 1 kpc przez dowolną ocenę dowodów skutkującą przyjęciem, że zapłaty na rzecz (...) wyczerpują wierzytelności dochodzone przez powoda po ograniczeniu powództwa, podczas gdy ograniczenie powództwa nastąpiło po uznaniu przez powoda za zapłacone należności z faktur VAT nr: (...), (...), (...) i (...);
3. naruszenie art. 263 w zw. z art. 95 prawa upadłościowego i naprawczego przez błędne uznanie skuteczności potrącenia w zakresie 3.128,40 euro;
4. naruszenie art. 498 w zw. z art. 499 kc przez przyjęcie skuteczności potrącenia mimo niezłożenia przez pozwaną oświadczenia o potrąceniu powodowi,

a tylko sędziemu komisarzowi.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i przyznanie jej od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Podniesione w apelacji zarzuty nie są uzasadnione.

Wbrew twierdzeniom powoda Sąd Okręgowy prawidłowo rozgraniczył objęte niniejszą sprawą należności, co do których powód powództwo ograniczył i te, których dochodził nadal, traktując je jako niezapłacone.

Znalazło to wyraz zarówno w części wstępnej uzasadnienia wyroku, gdzie Sąd przytacza oświadczenie powoda skorygowane na rozprawie o ograniczeniu powództwa, jak i z ustaleń faktycznych, gdzie faktury VAT nr: (...), (...), (...) oraz (...) ujmuje jako zapłacone, niektóre poleceniem przelewu na rzecz (...) (faktury o nr: (...)).

Z tymi ustaleniami korespondują rozważania, gdzie Sąd Okręgowy przyjął jako zapłacone te same faktury (fakturę nr (...) w części, co do kwoty

1.997,10 euro) i dalej ocenił już tylko należności nadal dochodzone przez powoda przyjmując, że za pośrednictwem (...) pozwana zapłaciła także należności z faktur VAT nr (...) (co do faktury (...) powód ostatecznie przyznał zapłatę). Nie znalazło się w rozważaniach Sądu Okręgowego stwierdzenie, iż wpłaty na rzecz (...) wyczerpują należności dochodzone po ograniczeniu powództwa, jak zarzuca powód w apelacji.

Sąd Okręgowy stwierdził jedynie, zresztą słusznie, że wszystkie wpłaty pozwanej, w tym dokonane na rachunek (...), nie tylko wyczerpują powództwo po ograniczeniu, ale je przewyższają.

Poprawnie też ustalił i ocenił Sąd Okręgowy nieskuteczność zaliczenia części wpłat, których pozwana dokonywała bez wskazania tytułu wpłaty. Tu należy się odwołać do art. 451 § 2 kc. Jeśli pozwana nie wskazała przy płatności, który dług chce zaspokoić, mogła go wskazać później, dopóki nie przyjęła od spółki (...) czy później Syndyka pokwitowania zaliczającego wpłatę na konkretny dług. Powód nie wykazał doręczenia pozwanej pokwitowań co do określonych należności, toteż za wiążące we wzajemnych rozliczeniach należało uznać oświadczenia złożone przez pozwaną w niniejszym postępowaniu.

Nie doszło także do naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 263 w zw. z art. 95 prawa upadłościowego i naprawczego.

W niniejszym postępowaniu potrącenie, czy zarzut potrącenia podnoszony przez pozwanego nie służy dochodzeniu wierzytelności z obejściem reguł postępowania upadłościowego, w tym art. 263 pun, spełnia natomiast funkcję obronną.

Przepis art. 93 pun dopuszcza w postępowaniu upadłościowym potrącenie wierzytelności, jeśli obie istniały w dniu ogłoszenia upadłości, choćby jedna z nich nie była jeszcze wymagalna, tymczasem tu wierzytelności obu spółek były wymagalne wcześniej.

W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że w razie nieuznania w postępowaniu upadłościowym wierzytelności zgłoszonej do potrącenia przez dłużnika upadłego nie stoi na przeszkodzie w skutecznym zgłoszeniu zarzutu potrącenia w procesie z powództwa upadłego (vide: np. wyrok Sądu Najwyższego z 13.01.2006 t., III CK 360/05, LEX nr 176078) i z tej możliwości pozwana skorzystała, dowodząc przy tym istnienie zgłoszonej do potrącenia wierzytelności.

Nie ma również racji powód zarzucając, że zarzut potrącenia nie mógł odnieść skutku ze względu na brak oświadczenia o potrąceniu zgłoszonego bezpośrednio powodowi jako dłużnikowi. W doktrynie pojawia się pogląd, że złożenie oświadczenia

o potrąceniu sędziemu komisarzowi odnosi skutek wobec syndyka, któremu to oświadczenie zostaje później doręczone za pośrednictwem sądu upadłościowego. Jest to jednak pogląd kontrowersyjny i w niniejszym sporze nieprzydatny, jeśli zważyć na nakaz złożenia oświadczenia o potrąceniu wzajemnemu wierzycielowi (art. 499 kc) oraz brak dowodu doręczenia oświadczenia pozwanej Syndykowi.

Sąd Apelacyjny podziela natomiast pogląd o podwójnej funkcji zarzutu potrącenia zgłoszonego w procesie, wyrażony w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 5.11.2014 r., I ACa 483/14 (LEX nr 1554629) oraz Sądu Najwyższego z 22.01.2015 r., III CNP 7/14 (LEX nr 1640245).

W obu wyrokach przyjęto, że zgłoszony w procesie przez pełnomocnika zarzut potrącenia pełni jednocześnie funkcję oświadczenia o potrąceniu – jeśli takie nie zostało złożone wcześniej – gdy wola potrącenia jest jednoznaczna, a w udzielonym pełnomocnictwie procesowym zawiera się dorozumiana wola uprawnienia pełnomocnika do złożenia tego oświadczenia.

Sąd Apelacyjny nie ma wątpliwości, że pełnomocnik procesowy pozwanej był do takiego oświadczenia uprawniony, skoro tę samą wierzytelność zgłaszał w postępowaniu upadłościowym. Co więcej, jednocześnie z zarzutem potrącenia (na str. 5 pisma procesowego z 10.02.2014 r. – k. 352) do akt sprawy pozwana złożyła kopię zgłoszenia wierzytelności i oświadczenia o potrąceniu kierowanych do sądu upadłościowego, co nie tylko potwierdza wolę pozwanej i szeroki zakres udzielonego przez nią pełnomocnictwa procesowego, ale dodatkowo przekonuje o skutecznym złożeniu w niniejszym procesie zarówno oświadczenia o potrąceniu, jak i zarzutu potrącenia, co jest dopuszczalne.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny w pełni zaaprobował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego oraz wywiedzione z nich wnioski, co przesądziło o oddaleniu apelacji na podstawie art. 385 kpc i przyznaniu pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego w wysokości minimalnej stawki taryfowej (art. 98 kpc).